

Психологія: загальна психологія з основами психодіагностики
Навчальна програма обов'язкової компоненти
освітньої програми «Початкова освіта» циклу професійної підготовки
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта
галузі знань 01 Освіта /Педагогіка

Програма розроблена: Казанніковою О.В., доцентом кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

Вступ. Програма вивчення освітньої компоненти «Психологія: загальна психологія з основами психодіагностики» складена відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Зміст навчальної дисципліни скерований на подальше вдосконалення вузівської підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів та вирішенню актуальних проблем, які стоять перед системою освіти на сучасному етапі розвитку.

Предметом загальної психології є закономірності виникнення, розвитку й функціонування психіки та її механізми та теоретичні та прикладні аспекти дослідження психіки.

Предметом психодіагностики є способи і засоби вияву психічних процесів, властивостей, станів у їхній динаміці, кількісно-якісній специфіці, системних зв'язках і причинних відносинах.

Міждисциплінарні зв'язки: У процесі вивчення «Загальної психології» та «Основ психодіагностики» студенти повинні актуалізувати знання з освітніми компонентами «Анатомія людини», «Фізіологія ВНД», «Вікової фізіології».

1. Мета та завдання курсу:

1.1. Мета курсу: розкрити зміст і значення психології як базової фундаментальної дисципліни, яка виступає основою для вивчення інших психологічних дисциплін, показати науково-теоретичну та методологічну роль психології в становленні системи знань, вмінь та навичок вихователів та вчителів початкових класів, створення у студентів цілісного уявлення про психодіагностику, зміст та специфіку використання психодіагностичного інструментарію в умовах освітнього процесу.

1.2. Завдання курсу: в результаті вивчення дисципліни студент має володіти **теоретичними знаннями** щодо:

- фундаментальних знань психологічної науки;
- базових знань з психології: основні категорії, принципи, методи психології;
- наукового підходу до розуміння психіки та законів її існування;
- розуміння фактів, механізмів психічної реальності;
- основних теоретичних понять та методологічних підходів у сучасній психодіагностиці;
- правил проведення психодіагностичного обстеження.

уміннями та навичками:

- використовувати набуту систему психологічних знань для аналізу й оцінки психологічних явищ в подальшій професійній діяльності;
- уміння оцінювати психометричні параметри вимірювального інструментарію;
- володіння психодіагностичним інструментарієм, способами обробки, аналізу, інтерпретації його результатів та формулювання відповідних висновків та рекомендацій.

1.3. Компетентності

Загальні компетентності:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності:

КС-1. Здатність працювати з джерелами інформації.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками.

1.4. Програмні результати навчання

ПР-2. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей з використанням базових психологічних понять та категорій.

ПР-11. Бути знайомими з ознаками боулінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії боулінгу.

ПР-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психіка як осередок життя.

Вступ до психології. Визначення психології як науки. Еволюція уявлень, поглядів на психіку, розвиток наукових знань про природу психіки. Етапи становлення психології як науки. Предмет і завдання психології. Принципи та методи психологічної науки. Психологія в системі наук. Галузі психології.

Основна проблема психології. Психіка як суб'єктивний образ світу. Поняття про відображення як загальну властивість матерії. Психічне відображення. Проблема психіки. Психіка і мозок. Рефлекторний характер психіки. Функціональна організація мозку. Сигнальні системи.

Структура психіки. Виникнення і становлення психіки в процесі біологічної еволюції та історичного поступу людства. Основні етапи розвитку психіки тварин. Умови виникнення і специфічні риси людської свідомості.

Психологія особистості. Особистість: загальна психологічна характеристика. Індивід, людина, особистість, індивідуальність. Фактори та умови розвитку особистості. Психологічна структура особистості та її функціональні характеристики.

Психологічний аналіз діяльності. Поняття про діяльність. Діяльність та поведінка. Принцип єдності свідомості та діяльності. Структура діяльності. Вміння, навички, звички. Основні види діяльності.

Функції психіки.

Пізнавальна функція психіки. Відчуття та сприймання як початкова ланка пізнавального процесу, як активні процеси пошуку і обробки інформації. Загальне уявлення про пам'ять як специфічну форму відображення дійсності. Теорії пам'яті. Процеси і види пам'яті. Мнемічні властивості особистості. Основні тенденції розвитку пам'яті. Увага як форма організації психічної діяльності людини. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності людини. Мислення та чуттєве пізнання. Форми і операції мислення. Види мислення. Особистісна зумовленість мислення.

Регулятивна функція психіки. Емоційна сфера особистості. Види, форми, емоції. Емоції та діяльність. Почуття. Форми, види почуттів. Вищі почуття. Функціональне призначення емоційної сфери. Вольова сфера особистості. Воля, її основні характеристики. Структура вольового компоненту. Регулятивне значення волі у самотворенні особистості.

Інструментальна функція психіки.

Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості. Індивідуально-типові властивості особистості. Темперамент – природна основа особистості. Типи темпераменту, їх психологічна характеристика.

Соціально-психологічна характеристика особистості, характер. Поняття про характер. Структура характеру. Темперамент і характер. Природні і соціальні передумови характеру. Поняття акцентуації характеру.

Генетичний аспект особистості. Здібності. Поняття про здібності. Здібності та діяльність. Структура здібностей. Задатки як фундамент здібностей. Обдарованість.

Соціально-психологічна сфера особистості. Соціалізація особистості. Характеристика процесу соціалізації. Соціальні групи: основні параметри, класифікація. Суспільні та міжособистісні стосунки. Соціальна роль. Спілкування; структура та функції спілкування.

Змістовий модуль 2. Теоретичні та прикладні аспекти психодіагностики.

Психодіагностика як теоретико-практична дисципліна. Завдання і функції загальної психодіагностики. Психологічний діагноз. Види психологічного діагнозу. Зародження та становлення психодіагностики як науки. Розвиток психодіагностики в Україні. Сучасний стан психодіагностики.

Загальна характеристика психодіагностичного методу. Сутність методології, методу, методики психодіагностики. Психодіагностичний метод. Об'єктивний, суб'єктивний та проєктивний підходи в психодіагностиці. Тест як основний психодіагностичний інструмент. Класифікація і характеристика тестів. Критерії оцінки якості тестових процедур.

Психометричні основи психодіагностики. Організація умов і проведення психодіагностичного обстеження. Стандартизація і норми тестових показників. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях. Інтерпретація матеріалів психодіагностичних обстежень. Прогнозування і психологічний діагноз. Категоризація психодіагностичних методів.

Змістова характеристика методів психодіагностики. Психодіагностика особистості в контексті теорій рис особистості. Діагностування самосвідомості особистості. Діагностування спонукальної сфери особистості. Соціально-психологічна діагностика. Проєктивна діагностика як метод вивчення внутрішнього світу.

3. Рекомендована література.

Основна література:

1. Галян І.М. Психодіагностика. Навч. посібник. К.: Академвидав, 2009. 464с.
2. Дубравська Д.М. Основи психології: Навч.посібник. Львів: Світ, 2001. 280с.
2. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2017. 388с.
3. Загальна психологія / За заг. ред. С.Д. Максименка. Підручник. Вінниця: Нова книга, 2006. 688с.
4. Майерс Д. Психологія. Минск: Попурри, 2008. 848с.
5. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
6. Моргун В.Ф. Основи психологічної діагностики. Навч. посібник / В.Ф. Моргун, І.Г. Тітов. - К.: Слово, 2009. - 464с.
7. М'ясоїд П.А. Загальна психологія Підручник. К.: Вища школа, 1998. 476с.
8. Наследов А.Д. SPSS: Компьютерный анализ данных в психологии и социальных науках. СПб.: Питер, 2007. 416с.
9. Пашукова Т.І., Допіра А.І. Практикум із загальної психології. К.: Знання, КОО, 2006. 203с.

10. Психологія: Навч. посібник / За ред. О.В. Винославської. К.: ІНКОС, 2005. 352с.
11. Психологія: підручник / За ред. Ю.Л.Трофімова. К.: Либідь, 2003. 560 с.
12. Сердюк Л.З. Психологія: Навч. посібник / Л.З. Сердюк, за ред. В.Т. Циби. - К.: Університет «Україна», 2005. - 233с.
13. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс. К.: ВД Професіонал, 2004. 304 с.

Додаткова література:

1. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія. Навч. посібник. К.: Академвидав, 2012. 400с.
2. Зелінська Т.М. Практикум із загальної психології: Навч. посібник. К.: Каравела, 2008. 184с.
3. Казаннікова О.В. Загальна психологія. Практикум. Херсон: ПП Вишемирський, 2015. 72 с.
4. Макаров Л.Л., Синельников В.М. Загальна психологія: Методичні розробки до проведення семінарських занять: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 200с.
5. Огороднійчук З.В. Загальна психологія. Практикум. Навчальний посібник. К.: Росава-Н, 2010. 383с.
5. Основи психології. Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. К.: Либідь, 1997. 632с.
6. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика. Підручник. К: ВД Слово, 2013. 608с.
7. Туриніна О.Л. Практикум з психології: Навч. посібник / О.Л. Туриніна. - К.: МАУП, 2007.- 328с.
8. Человек: анатомия, физиология, психология. Энциклопедический иллюстрированный словарь / Под ред. А.С. Батуева, Е.П. Ильина, Л.В. Соколовой. СПб.: Питер, 2007. 672с.

Інтернет-ресурси

- Електронні книги з психології – <http://readbookz.com/>
- <http://www.edu.yar.ru/russuan/psih> – каталог психодіагностичних методик та професійної літератури.
- <http://psi.webzone.ru/> - Психологічний словник
- Електронні книги з загальної психології – <http://readbookz.com/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю: усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування; усного обговорення методичних проблем; метод письмового контролю здійснюється за допомогою контрольних робіт, тестових завдань, творчих робіт, які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному та письмовому контролю.